

04.06.2025

Dnro 2732/03.04.04.04.10/2023

Dnro 2739/03.04.04.04.10/2023

Asia

Kunnallisvalitus

Valittajat

Juha Kukkonen, Savonlinna

Savolan kiinteistöosaakeyhtiö, Savonlinna

Päätös, josta valitetaan

Savonlinnan kaupunginvaltuusto 13.11.2023 § 64

Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että se hyväksyy

- 1) keskinäisen kiinteistöyhtiön perustamisen perustamissopimusluonnoksen ja osakassopimusluonnoksen mukaisena siten, että Savonlinnan kaupunki merkitsee yhtiön osakkeita 113 kappaletta kymmenen euron osakekohtaiseen merkintähintaan;
- 2) sen, että perustettavaan yhtiöön luovutetaan Pysäköintilaitoksen siirtokirjaluonnoksen mukaisesti Savonlinnan kaupungin osuus (113/183) pääomasijoituksena kiinteistöllä 740-1-34-4 sijaitsevasta Tottinkadun pysäköintirakennuksesta, jonka käypä arvo on 410 000 euroa (arvo koskee koko rakennusta);
- 3) talousarviomuutoksena määrärahalisäyksen 1 130 euroa vuodelle 2023 investointiosaan osakkeet/perustettava keskinäinen kiinteistöosaakeyhtiö Tottinkadun Pysäköintilaitos Oy.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittajat ovat vaatineet päätöksen kumoamista ja asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Lisäksi valittajat ovat vaatineet päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä ja oikeudenkäyntikulujensa korvaamista.

Kukkonen on valituksensa perusteena vedonnut muun ohella siihen, että hänen muutosesitystä koskeva puheenvuoronsa on keskeytetty niin useasti, että asian järkevä käsittely ei ole ollut mahdollista. Lisäksi Kukkonen on vedonnut siihen, että asian valmistelu ja selvittäminen on ollut puutteellista, koska valtuutetuille on virheellisesti esitetty, että Osuuskauppa Suur-Savo omistaisi pysäköintirakennuksesta 70 autopaiikkaa. Päätöksen käsittelyssä

kaupunginvaltuustolta on salattu suuri määrä päätöksentekoon vaadittavia olennaisia asiakirjoja, minkä lisäksi valtuutetuille on esitetty tosiasioiden vastaisia väitteitä. Kaikki tämä osoittaa, että kaupunginvaltuuston päätös on tapahtunut virheellisessä järjestyksessä.

Savolan Kiinteistöosakeyhtiö on esittänyt valituksensa perusteena muun ohella, että päätös on perustunut virheelliseen ja puutteelliseen selvitykseen ja että päätös on valtioneuvoston vastainen. Osuuskauppa Suur-Savo ei omista 70 pysäköintipaikkaa pysäköintirakennuksesta. Päätös merkitsee sitä, että kaupunki lahjoittaa Osuuskauppa Suur-Savolle valtioneuvoston vastaisesti 70 autopaikkaa 700 euron hintaan. Päätöksellä kaupunki antaa satojen tuhansien eurojen arvoisen lahjan markkinoilla toimivalle yritykselle.

Vuokralayhtiö Savonlinnan Opiskelija- ja Nuorisoasunnot Oy:n (SAO) ja kaupungin välisen 27.2.1998 päivätyn sopimusmuutoksen mukaan vuokralainen voi saada autopaikkoihin täyden omistusoikeuden maksettuaan selvästi markkinatuottoa alhaisempaa pääomavuokraa pitkällä maksuajalla ja alhaisella korolla. Omistusoikeuden siirtyminen Osuuskauppa Suur-Savolle ei voi perustua tähän sopimusmuutokseen ja maksuvelvollisuuden täyttämiseen, koska sopimusmuutoksen mukaan pelkkä maksusuoritus ei riitä omistusoikeuden saamiseen, vaan omistusjärjestelyistä tulee sopia tarkemmin. Mitään autopaikkojen omistusoikeuden luovuttamista koskevia oikeustoimia ei ole tehty ennen valituksenalaisen päätöksen tekemistä. Esitetyissä asiakirjoissa ei ole mitään, mikä viittaisi täyden omistusoikeuden siirtyneen Osuuskauppa Suur-Savolle. Sopimusmuutoksen 27.2.1998 pätevyys on lisäksi syytä kyseenalaistaa, koska missään luottamuselimille esitetyissä asiakirjoissa ei ole mainintaa mainitusta sopimusmuutoksesta. Vuokrasopimuksen muutos 27.2.1998 on sisältänyt kuntakonsernin sisäistä tukea ja vuokraoikeuden siirto 8.4.2019 SAO:lta Osuuskauppa Suur-Savolle vuokrasopimuksen mukaisin ehdoin on ollut laitonta valtiontukea. Sopimus 27.2.1998 on ollut valtioneuvoston päätösten mukaan siirtokelvoton vapaalle markkinoille.

Yhtiöittämisen aikaisemmilla laiminlyönneillä on peitelty laittomia valtiontukia muun muassa maanvuokran ja kiinteistöveron osalta. Laittomasti salatut rakennuksen ja tontin hinta-arviot ovat virheellisiä. Käytetty korkokanta on ARA:n sosiaalisen asuntotuotannon tukikorko. Päätöksen mukainen yhtiöittämisen hallinnollinen rakenne johtaa käytännössä valtiontukiautomaattiin.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Kaupunginhallitus on antanut lausunnot.

Valittajat ovat antaneet vastaselitykset.

Valittajayhtiö on toimittanut oikeudenkäyntikululaskelman, jossa on vaadittu kaupunkia korvaamaan valittajayhtiön oikeudenkäyntikulut yhteensä 26 574 eurolla laillisine korkoineen.

Kaupunki on lausunut oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta.

Valittaja on lausunut kaupungin oikeudenkäyntikuluvaatimukseen antamasta lausumasta.

Osuuskauppa Suur-Savolle on varattu tilaisuus lausua asiassa. Lausumaa ei ole annettu.

Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus

Itä-Suomen hallinto-oikeus on 15.2.2024 antamallaan välipäätöksellä nro 367/2024 hylännyt täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen, koska Savonlinnan kaupunginhallitus on 22.1.2024 (§ 6) päättänyt, ettei se laita kaupunginvaltuuston valituksenalaista päätöstä 13.11.2023 § 64 täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoiman.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus ei tutki valittajayhtiön valitusta siltä osin kuin siinä on esitetty kanteluluonteisia huomautuksia viranomaisten toiminnasta.

Hallinto-oikeus kumoaa Savonlinnan kaupunginvaltuuston päätöksen 13.11.2023 § 64.

Hallinto-oikeus velvoittaa Savonlinnan kaupungin korvaamaan Kukkosen oikeudenkäyntikulut 250 euroa.

Hallinto-oikeus velvoittaa Savonlinnan kaupungin korvaamaan Savolan kiinteistöosakeyhtiön oikeudenkäyntikulut kohtuullisiksi arvioidulla 1 000 eurolla viivästyskorkoineen. Viivästyskorko määräytyy korkolain 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan siitä lukien, kun kuukausi on kulunut tämän päätöksen antamisesta. Oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään enemmälti.

Perustelut

Tutkimatta jättäminen

Tuomioistuinlain 4 §:n mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa tai muussa laissa.

Hallinto-oikeuden toimivaltaan ei kuulu tutkia viranomaisten menettelystä tehtyjä kanteluluonteisia huomautuksia. Siltä osin kuin valittajayhtiö on esittänyt erilaisia asiakirjojen ja tietojen salailuun, virkavirheisiin ja muuhun virkamiesten ja kaupungin menettelyyn liittyviä kanteluluonteisia huomautuksia, jäävät nämä hallinto-oikeuden toimivaltaan kuulumattomina tutkimatta.

Asian valmistelua ja kiellettyä valtiontukea koskevat valitusperusteet

Unionin oikeus

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaan, jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään sisämarkkinoille soveltuvista tuista.

SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämisestä tai muuttamisesta koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 107 artiklan mukaan sovellu sisämarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi voidaan saattaa asioita, joissa ne joutuvat tulkitsemaan ja soveltamaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä etenkin ratkaistakseen sen, olisiko valtion toimenpiteen, joka on toteutettu noudattamatta 108 artiklan 3 kohdan mukaista ennakkovalvontamenettelyä, osalta pitänyt noudattaa mainittua menettelyä vai ei. Jos ne tulevat siihen tulokseen, että asianomainen toimenpide olisi pitänyt ennalta ilmoittaa komissiolle, niiden on todettava se sääntöjenvastaiseksi. Kansallisilla tuomioistuimilla ei sitä vastoin ole toimivaltaa ratkaista sitä, soveltuuko valtiontuki sisämarkkinoille, sillä tämä osa valvonnasta kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan (ks. tuomio P, C-6/12, EU:C:2013:525, kohta 38 oikeuskäytäntöviittauksineen sekä tuomio OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, kohta 31 ja 37).

Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkien SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten on täytyttävä, jotta kyseessä olisi valtiontuki. Näiden edellytysten mukaisesti 1) toimenpiteen on oltava valtion toteuttama ja rahoitettu valtion varoin, 2) siitä on oltava taloudellista etua tuensaajille, 3) edun on oltava valikoiva siltä osin kuin se suosii tiettyjä yrityksiä ja 4) toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua siten, että se voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (esimerkiksi asia C-237/04 Enirisorse, EU:C:2006:197, kohdat 38–39; asia C-172/03 Heiser, EU:C:2005:130, kohta 27; asia C-280/00 Altmark Trans, EU:C:2003:415, kohta 75).

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan toimenpide, josta on päättänyt jäsenvaltion alueellinen viranomainen, kuten kunnan viranomainen, voi muodostaa SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen (tuomio Saksa v. komissio, 248/84, EU:C:1987:437, 17 kohta ja tuomio Portugali v. komissio, C-88/03, EU:C:2006:511, 55 kohta).

Tuen olemassaolon arvioinnissa on määritettävä, onko edunsaajayritys saanut sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut tavanomaisissa kilpailuolosuhteissa tai tavanomaisilla markkinaehdoilla. Tältä osin sovelletaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä johdettua niin kutsuttua yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta (tuomio Komissio v. Électricité de France (EDF), suuri jaosto, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 78 kohta).

Kansalliset säännökset

Kuntalain 135 §:n 2 momentin mukaan kunnallisvalituksen saa tehdä sillä perusteella, että:

- 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
- 3) päätös on muuten lainvastainen.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Asiassa saatu selvitys

Valituksenalaisen päätöksen valmistelua koskevan teknisen lautakunnan päätöksen 12.9.2023 § 150 valmisteluosioista ilmenee, että Savonlinnan kaupunki on rakentanut vuonna 1997 Tottinkadun pysäköintihallin omistamalleen kiinteistölle 740-1-34-4. Vuonna 1997 teknisen lautakunnan päätöksessä on jo viitattu hallin yhtiöittämisen tarpeeseen sekä hoitokunnan perustamiseen, mutta näitä toimenpiteitä ei ole hallin rakentamisen jälkeen kuitenkaan tehty. Yhtiöittämisen tarve on realisoitunut vasta hallin tultua peruskorjauksikään ja vaatiessa korjausinvestointeja. Kaupunki ja Osuuskauppa Suur-Savo haluavat pysäköintitalon nykyisinä omistajina perustaa keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön pysäköintilaitoksen ylläpito- ja investointikustannusten jakamiseksi. Kaupunki omistaisi yhtiöstä 113/183 osaketta ja Osuuskauppa Suur-Savo 70/183 osaketta. Kaupunki siirtäisi rakennuksen yhdessä Osuuskauppa Suur-Savon kanssa yhtiölle pääomasijoituksena (apportti). Kaupunki vuokraisi kiinteistön perustettavalle yhtiölle markkinaehtoisesti (vuokra 5 % pääoma-arvosta). Tällä hetkellä lähes puolet autopaikoista (106 kappaletta) on osoitettu naapurikiinteistöjen käyttöön (majoitusliiketoiminta, asuinkerrostalo, asuintalo). Loput 77 paikkaa ovat olleet kaupungin pysäköintitoiminnan käytössä.

Valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyn Tottinkadun pysäköintilaitos Oy:n perustamissopimusluonnoksen mukaan allekirjoittajat perustavat mainitulla sopimuksella yhtiön, jonka nimi on Tottinkadun Pysäköintilaitos Oy. Savonlinnan kaupunki merkitsee yhtiön osakkeita 113 kappaletta (osakkeet nro 1–113) ja Osuuskauppa Suur-Savo 70 kappaletta (osakkeet nro 114–183). Kustakin osakkeesta on yhtiölle maksettava 10 euroa, joka kirjataan kokonaisuudessaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Päätöksellä hyväksytyn osakassopimusluonnoksen kohdan 4.1. mukaan yhtiön osakeomistus ja autopaikkojen hallinta osakeomistuksen perusteella jakautuu

osapuolten kesken siten, että kaupungin hallittavat autopaikat ovat nro 1–113 ja Osuuskaupan autopaikat nro 114–183. Pysäköintilaitoksen siirtokirjaluonnoksen mukaan osapuolet Savonlinnan kaupunki ja Osuuskauppa Suur-Savo luovuttavat Tottinkadun Pysäköintilaitos Oy:lle oman pääoman sijoituksena pysäköintilaitoksen ja siihen liittyvät osapuolten oikeudet. Siirtokirjaluonnoksesta käy muun ohella ilmi, että osapuolet sopivat oman pääoman sijoituksen yhteisarvoksi 410 000 euroa ja se jakautuu sopijapuolten kesken edellä mainittujen osakemäärien mukaisessa suhteessa.

Tottinkadun pysäköintilaitos Oy:n yhtiöjärjestysluonnoksen 2 §:n mukaan yhtiön toimialana on hallinnoida vuokrasopimuksen perusteella Savonlinnan kaupungin 1. kaupunginosan, korttelin 34, tonttia nro 4 ja omistaa ja hallita tontilla sijaitsevaa pysäköintilaitosta. Yhtiö voi lisäksi järjestää näihin liittyviä palveluita esimerkiksi sähköautojen latauspisteitä. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, kiinteistöjä ja rakennuksia.

Tekninen lautakunta on päättänyt 18.2.1997 § 64, että kaupungin ja Savonlinnan Opiskelija- ja Nuorisotasunnot Oy:n (SAO) kesken tehdään pöytäkirjan liitteen mukainen sopimus. Lautakunta on oikeuttanut teknisen viraston tekemään sopimukseen tarvittaessa vähäisiä muutoksia.

Yllä mainitulla päätöksellä hyväksytystä, Savonlinnan kaupungin ja SAO:n välisestä 26.3.1997 päivätystä sopimuksesta käy muun ohella ilmi, että sopimuksella on sovittu pysäköintilaitoksen rakentamisesta sekä autopaikkojen vuokraamisesta SAO:n käyttöön. Sopimuksen mukaan kaupunki luovuttaa pysäköintilaitoksesta SAO:n hallintaan ja käyttöön tonttien 1-14-13 ja 14 asemakaavamääräysten mukaisina autopaikkoina käytettäväksi seitsemänkymmentä (70) autopaikkaa ensisijaisesti II kerroksesta. Vuokraoikeus autopaikkoihin on voimassa 31.12.2027 saakka. Vuokraoikeutta jatketaan sen jälkeen SAO:n vaatimuksesta 20 vuodella, ellei asemakaavassa ole tuolloin muuta määrätty. Jatkovuokra-ajalta vuokran määräytymisperusteena ovat laitoksen peruskorjauksesta syntyneet investointikustannukset. SAO maksaa kaupungille kertakaikkisena vuokrana autopaikoista 35 %:ia pysäköintijärjestelyjen kokonaiskustannuksista eli sopimushetken arvion mukaan 1 680 000 markkaa. Kustannuksista kuitataan aiemmin maksetuksi 70 000 markkaa. Sopimuksentekopäivänä korvauksesta maksetaan 20 000 markkaa. Loppukorvaus (1 590 000 markkaa) maksetaan annuiteettiperiaatteella 25 vuoden aikana 1.1.1998 alkaen 4,0 %:n vuotuisella korolla. Pysäköintijärjestelmän ylläpitokustannukset jaetaan käyttäjien kesken aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Ensisijaisena jakoperusteena on tällöin autopaikkojen määrä. Sopimuksen mukaan SAO:lla on oikeus siirtää tämän sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvoitteet kolmannelle sen jälkeen, kun kohdassa 5. todetut kustannukset on kokonaan maksettu. Sopimusmuutoksen, joka on päivätty 27.2.1998, mukaan SAO saa hallitsemiaan autopaikkoja vastaavan 35 %:n omistusosuuden pysäköintilaitokseen 1.1.2028 edellyttäen, että kohdassa 5. sovitut pääomakustannukset korkoineen on maksettu. Omistusjärjestelyistä sovitaan tuolloin tarkemmin erikseen.

Osuuskauppa Suur-Savon (ostaja) ja Savonlinnan Opiskelija-asunnot Oy:n (myyjä) välisen 4.4.2019 päivätyn kauppakirjan kohdan 13 ”Pysäköintitaloon

liittyvät järjestelyt” mukaan Savonlinnan kaupunki on sopimuksen perusteella luovuttanut myyjän hallintaan ja käyttöön kiinteistöjen asemakaavamääräysten mukaisina autopaikkona käytettäväksi autopaikkoja. Myyjä siirtää sopimuksen ostajalle kauppahinnan maksua vastaan. Myyjä ja ostaja allekirjoittavat sopimuksen siirtoilmoituksen kauppakirjan allekirjoituspäivänä. Ostajalle siirtyy pysäköintitalosta yhteensä 70 autopaikkaa, joiden numerot ovat 1-30 sekä 40 numeroimatonta autopaikkaa pysäköintitalon yläkannelta.

Tekninen johtaja on päättänyt 8.4.2019 (§ 1), että Savonlinnan Opiskelija-asunnot Oy (SAO) saa siirtää Tottinkadun pysäköintilaitoksen vuokrasopimuksen (Tekla 18.2.1997 § 64) Osuuskauppa Suur-Savolle. Sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvollisuudet sitovat uutta sopimuskumppania sopimuksen siirtohetkestä alkaen.

Savonlinnan kaupungin Osuuskauppa Suur-Savolle osoittamasta 11.6.2019 päivätystä laskusta ja Savonlinnan kaupungin tiliotteesta 1.7.2019 käy ilmi, että Osuuskauppa Suur-Savo on maksanut kaupungille 80 839,65 euroa Tottinkadun pysäköintitalon rakennuskustannuksista.

”Muistio Osuuskauppa Suur-Savon hallinta- ja omistusoikeuden toteaminen Tottinkadun pysäköintihallista” -nimisen asiakirjan (6.9.2023) osiossa muistion tarkoitus on todettu, että koska tarkoituksena on yhtiöittää lähitulevaisuudessa Tottinkadun pysäköintihalli, Osuuskauppa Suur-Savon hallinta- ja omistusoikeus Tottinkadun pysäköintihallin pysäköintipaikkoihin ja pysäköintilaitokseen on syytä ennen yhtiöittämispäätöksiä täsmentää. Muistion yhteenveto-osiossa on todettu, että Savonlinnan kaupungilla ja Osuuskauppa Suur-Savolla sekä Savonlinnan Vuokratalot Oy:llä (aiemmin SAO) on yhteinen käsitys Tottinkadun pysäköintihallin pysäköintipaikkojen 70 kpl osalta siitä, että hallintaoikeuden lisäksi myös omistusoikeus pysäköintipaikkoihin 70 kpl ja pysäköintilaitokseen 35 % on siirtynyt Osuuskauppa Suur-Savolle kaupanteon 4.4.2019 yhteydessä sekä Osuuskauppa Suur-Savon maksettua 11.6.2019 kaupungille loppukorvauksen hallin rakentamiskustannuksista.

Catella Property Oy:n antamassa arviolausunnossa 28.4.2023 pysäköintihallikiinteistön velattomaksi markkina-arvoksi on arvioitu 240 000 euroa. Retta Managementin antamassa arviolausunnossa 26.4.2023 pysäköintikiinteistön velattomaksi markkina-arvoksi on arvioitu 500 000 euroa.

Oikeudellinen arviointi

Hallinto-oikeus toteaa, ettei se voi tämän valitusasian yhteydessä ottaa kantaa aikaisemmin tehtyjen päätösten lainmukaisuuteen, vaan voi arvioida yksinomaan valituksenalaisen päätöksen ja siihen liittyvän valmistelun lainmukaisuutta valituksissa esitetyillä perusteilla. Hallinto-oikeus ei voi arvioida myöskään erilaisten asiaan liittyvien oikeustoimien kuten erilaisten sopimusjärjestelyjen pätevyyttä tai pätemättömyyttä.

Valittajayhtiö on valituksessaan katsonut, ettei Osuuskauppa Suur-Savo omista pysäköintipaikkoja pysäköintirakennuksesta ja että yhtiöittämistä koskeva päätös merkitsee tosiasiallisesti sitä, että kaupunki lahjoittaa valtiontukisäännösten vastaisesti autopaikkoja yksityiselle toimijalle. Myös Kukkonen on valituksessaan vedonnut siihen, valtuutetuille on virheellisesti esitetty, että Osuuskauppa Suur-Savo omistaisi pysäköintirakennuksesta 70 autopaikkaa. Hallinto-oikeus toteaa, että valtuusto on päättänyt hyväksyä kaupungin osalta keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön perustamisen perustamissopimusluonnoksen ja osakassopimusluonnoksen mukaisena, merkitä perustettavan yhtiön osakkeita, luovuttaa pysäköintilaitoksen siirtokirjaluonnoksen mukaisesti pääomasijoituksena Savonlinnan kaupungin omistaman osuuden Tottinkadun pysäköintirakennuksesta sekä hyväksyä talousarviomuutoksena määrärahalisäyksen 1 130 euroa vuodelle 2023 investointiosaan. Savolan kiinteistöosakeyhtiön valituksessa esitetty valtiontukea koskeva valitusperuste huomioiden asiassa on kysymys sen arvioimisesta, voidaanko Osuuskauppa Suur-Savon katsoa saavan sopimusjärjestelystä valtiontueksi katsottavaa etua siltä osin kuin se saa osana järjestelyä omistukseensa 70 kappaletta perustettavan keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osaketta, ja onko valtuuston päätös syntynyt virheellisessä järjestyksessä sen vuoksi, ettei asiassa ole selvitetty tarkemmin valtiontukimääräysten soveltumista sopimusjärjestelyyn mainituilta osin.

Valtuuston päätöksen lainmukaisuutta tässä suhteessa arvioitaessa hallinto-oikeudessa ei ole tarpeen yksityiskohtaisesti selvittää, täyttääkö edellä mainittu toimenpide kaikki SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset. Riittävää on arvioida, onko toimenpide ollut sisältönsä ja ominaisuuksiensa puolesta sellainen, että päätöstä sen hyväksymisestä ei olisi tullut tehdä ennen unionin valtiontukimääräysten ja -säännösten mahdollisen soveltuvuuden tarkempaa selvittämistä. Hallinto-oikeus toteaa, että kaupungin on valtiontukiviranomaisena selvittävä luotettavasti valtiontukimääräysten ja -säännösten mahdollinen soveltuvuus päätöksensä kohteena olevaan toimenpiteeseen ennen päätöksen tekemistä. Kaupungin on muun ohella tässä tarkoituksessa huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Yhtiöittämistä koskevan sopimusjärjestelyn suhdetta valtiontukisääntelyyn on asiaa valmisteltaessa arvioitu teknisen lautakunnan kokouksissa 13.12.2022 (§ 228) ja 12.9.2023 (§ 150). Kokouksessa 13.12.2022 on muun ohella arvioitu, että keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tarkoituksena on tarjota kaupungin osalta pysäköintitiloja keskustan alueelle. Toiminnan tarkoituksena ei ole pelkästään voiton tavoittelu vaan myös yleisempi tarkoitus. Lautakunnan arvion mukaan yhtiöön tehtävä pääomasijoitus tehdään käyvästä arvosta, joten toimenpidettä on kokonaisuutena arvioiden pidettävä valtiontukisääntelyn mukaisena. Kokouksessa 12.9.2023 on arvioitu, että koska kiinteistö vuokrataan markkinaehtoisesti ja sillä olevat rakennukset luovutetaan yhtiölle markkinataloussijoittajaperiaatteen mukaisesti, EU-valtiontukisäännösten osalta siirtoon ei liity tukea. Jos kaupunki ja muut rakennuskustannuksia maksaneet vuokralaiset (yli 35 %) luovuttavat oikeutensa samanlaisten ehtojen mukaisesti, luovutettava omaisuus vastaa kaikkien osalta korkeintaan käypää

arvoa ja tehdään samoin ehdoin, luovutus on katsottava markkinaehtoiseksi. Valtiontuen olemassaoloa on valmistelussa selvitetty lisäksi kiinteistön ja rakennuksen arvoa koskevilla kahden arvioitsijan tekemillä arvioilla sekä asiantuntija-arvioilla kuten kuntaliiton johtavan lakimiehen 7.2.2023 antamalla arviolla ja KPMG:n antamalla arviolla 6/2023. Valituksenalaista päätöstä valmisteltaessa ja valituksenalaisessa päätöksessä ei kuitenkaan ole arvioitu sitä, voiko Osuuskauppa Suur-Savo saada osakemerkinnän myötä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista etua.

Asiassa saadusta selvityksestä käy ilmi, että pysäköintipaikoista on alun perin sovittu Savonlinnan kaupungin ja SAO:n välisellä sopimuksella 26.3.1997. Sopimusta on sittemmin muutettu ja sopimukseen liittyvät oikeudet ovat siirtyneet Osuuskauppa Suur-Savon ja SAO:n välisellä 4.4.2019 päivätyllä kauppakirjalla Osuuskauppa Suur-Savolle. Hallinto-oikeus toteaa, että Savonlinnan kaupungin ja SAO:n välisessä sopimuksessa 26.3.1997 on ollut kysymys autopaikkojen vuokraamisesta SAO:n käyttöön. Kyseistä sopimusta koskevan sopimusmuutoksen 27.2.1998 mukaan SAO saa hallitsemiaan autopaikkoja vastaavan 35 %:n omistusosuuden pysäköintilaitokseen 1.1.2028 edellyttäen, että sovitut pääomakustannukset korkoineen on maksettu. Sopimusmuutoksen mukaan omistusjärjestelyistä sovitaan tuolloin tarkemmin erikseen. Osuuskauppa Suur-Savon ja SAO:n välisen 4.4.2019 päivätyn kauppakirjan mukaan Savonlinnan Opiskelija-asunnot Oy siirtää sopimuksen Osuuskaupalle kauppahinnan maksua vastaan, jolloin Osuuskaupalle siirtyy pysäköintitalosta yhteensä 70 autopaikkaa. Tekninen johtaja on päätöksellään 8.4.2019 antanut luvan vuokrasopimuksen siirrolle, minkä lisäksi päätöksessä on todettu, että sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvollisuudet sitovat uutta sopimuskumppania sopimuksen siirtohetkestä alkaen. Kaupungin antaman selvityksen mukaan Osuuskauppa Suur-Savo on suorittanut kaupungille 80 839,65 euron maksun pysäköintitalon rakennuskustannuksista.

Hallinto-oikeuden arvion mukaan edellä mainittujen sopimusten perusteella SAO:lla on ollut pysäköintilaitokseen pitkäaikainen vuokraoikeus, jonka SAO on edelleen siirtänyt Osuuskauppa Suur-Savolle. Koska Osuuskauppa Suur-Savo on maksanut kaupungille sopimusmuutoksessa 27.2.1998 mainitut pääomakustannukset korkoineen, omistusoikeus 35 %:iin pysäköintilaitosta siirtyy sopimusmuutoksen perusteella Osuuskaupalle lähtökohtaisesti 1.1.2028, jollei muuta asian suhteen ole sovittu. Asiassa ei ole esitetty sellaisia sopimuksia tai muutakaan selvitystä, jotka osoittaisivat omistusoikeuden siirtyneen jo aiemmin kaupungilta SAO:lle tai Osuuskappu Suur-Savolle.

Osuuskauppa Suur-Savon pysäköintihalliin kohdistuvan oikeuden laatua on käsitelty muun ohella omistus- ja hallinto-oikeutta käsittelevässä muistiossa 6.9.2023, jossa osapuolet ovat ilmaisseet yhteisenä käsityksenään, että omistusoikeus autopaikkoihin on siirtynyt Osuuskauppa Suur-Savolle. Hallinto-oikeus toteaa, ettei asiassa ole kuitenkaan esitetty esimerkiksi kaupungin tekemää päätöstä tai sopimusasiakirjaa, jossa omistusoikeuden siirtymisestä olisi päätetty tai sovittu. Kaupunki on valitusten johdosta antamissaan lausunnoissa todennut, että valituksenalaisella päätöksellä on ollut tarkoitus osaltaan selventää kaupungin ja Osuuskaupan väliset oikeussuhteet pysäköintirakennuksen osalta. Omistusoikeuden epäselvyys on

siten myös kaupungin osalta tunnistettu. Hallinto-oikeuden arvion mukaan valtuuston päätöksen yhtenä tarkoituksena on siten ollut tosiasiasa myös selventää pysäköintihalliin liittyviä, tähän saakka epäselväksi jääneitä omistusjärjestelyitä. Sopimussopimukset voivat lähtökohtaisesti sopia omistusjärjestelyistä haluamallaan tavalla, eikä hallinto-oikeus ota asiassa kantaa omistusjärjestelyiden muotoon tai tapaan. Hallinto-oikeus toteaa, että hyväksytyllä sopimusjärjestelyllä perustettavan, pysäköintilaitoksen omistavan, yhtiön osakkaaksi tulee kaupungin lisäksi yksityinen toimija eli Osuuskauppa Suur-Savo ja että osana yhtiöittämistä vahvistetaan tosiasiasa kaupungin osalta Osuuskauppa Suur-Savon omistusoikeus 70 autopaikkaan pysäköintihallista.

Hallinto-oikeus katsoo, että Osuuskauppa Suur-Savo saattaa saada taloudellista etua, jota se ei normaalisti saisi, jos se merkitsee perustettavan keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeita 10 euron kappalehintaan tilanteessa, jossa se ei vielä ole yhtiötettävän pysäköintilaitoksen osaomistaja. Unionin oikeuskäytännön mukaan tuen olemassaoloa määriteltäessä on arvioitava, saako edunsaajayritys sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaaleissa kilpailuolosuhteissa tai tavanomaisilla markkinaehdoilla. Tällainen harkinta edellyttää sellaisen taloudellisen erittelyn tekemistä, jossa otetaan huomioon kaikki ne tekijät, jotka normaaleissa markkinaolosuhteissa toimivan yrityksen olisi ollut otettava huomioon (esimerkiksi tuomio 11.7.1996, SFEI ym, C-39/94, EU:C:1996:285, 61 kohta).

Kuten edellä on todettu, valituksenalaista päätöstä valmisteltaessa ja valituksenalaisessa päätöksessä ei ole arvioitu sitä, voiko Osuuskauppa Suur-Savo saada osakemerkinnän myötä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista etua, eikä sitä, toimisiko järkevä markkinataloustoimija tilanteessa kaupungin tavoin. Kaupungin on valtiontukiviranomaisena tullut selvittää valtiontukimääräysten ja -säännösten mahdollinen soveltuvuus päätöksensä kohteena olevaan järjestelyyn myös suhteessa Osuuskauppa Suur-Savoon. Asian valmistelupäätöksissä on sinänsä sopimuskokonaisuuden perusteena viitattu pysäköintihallin vaatimiin korjausinvestointeihin ja tarpeeseen jakaa ylläpito- ja investointikustannukset kaupungin ja Osuuskauppa Suur-Savon kesken. Savonlinnan kaupunki ei kuitenkaan ole esittänyt sellaista yksilöityä selvitystä, jonka perusteella olisi arvioitavissa, että järkevä markkinataloustoimija olisi vastaavissa olosuhteissa toiminut samoin kuin kaupunki. Asiassa ei ole hallinto-oikeuden arvion mukaan esitetty riittävää selvitystä, jonka perusteella voitaisiin sulkea pois se, ettei Osuuskauppa Suur-Savon voitaisi katsoa saavan järjestelystä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista etua.

Autopaikkojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden omistus siirtyy yhtiöittämisjärjestelyssä Osuuskauppa Suur-Savolle ja toimenpiteestä mahdollisesti saatava etu tulee siten sille. Kun yhtiöittämisjärjestelyllä voidaan katsoa olevan suoria vaikutuksia Osuuskauppa Suur-Savoon, on toimenpiteen katsottava olevan myös SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tavalla valikoiva. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan edellytys, jonka mukaan tuen on oltava omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ei riipu siitä, ovatko tuotetut palvelut paikallisia tai alueellisia, tai

siitä, kuinka merkittävää kyseinen toiminta on. Tuen suhteellisen vähäinen merkitys tai vaikkapa tukea saavan yrityksen koko ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Hallinto-oikeus toteaa, että kyseessä olevat autopaikat ovat taloudellista toimintaa harjoittavan Osuuskauppa Suur-Savon yksiomaisessa käytössä ja autopaikkoja käytetään näin ollen taloudelliseen toimintaan. Asiakirjoista ilmenee, että Osuuskauppa Suur-Savo harjoittaa ainakin hotelliliiketoimintaa. Kyseessä on toimiala, jolla käydään jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja jolla on kilpailua. Asiassa saadun selvityksen perusteella ei voida siten poissulkea myöskään sitä, etteikö kyseinen toimenpide voisi SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla olla omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja etteikö se ainakin uhkaisi vääristää kilpailua. Asiassa on riidatonta, että yhtiöittämistä koskeva järjestely on kaupungin toteuttama ja rahoitetaan osin kaupungin varoin.

Kaupunginvaltuuston päätöksestä ja muusta esitetystä selvityksestä ei ilmene, että kaupunki olisi ennen päätöksen tekemistä asianmukaisesti ja riittävästi selvittänyt edellä mainituin osin valtioneuvoston päätösten ja -säännösten soveltumista kysymyksessä olevaan toimenpiteeseen. Valtioneuvoston päätösten ja -säännösten soveltumista ei ole myöskään oikeudenkäynnin aikana esitetyn selvityksen perusteella mahdollista sulkea pois. Mikäli toimenpiteet sisältävät valtiontukea, on tuesta ennen sen täytäntöönpanoa ilmoitettava Euroopan komissiolle. Tällaista ilmoitusta ei ole tehty. Päätöksiä tehtäessä ei myöskään ole noudatettu menettelyä, jota noudatettaessa ilmoitusvelvollisuutta ei ole. Kaupunginvaltuuston päätös on tämän vuoksi syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja se on kumottava. Kun päätös on tullut tällä perusteella kumotuksi, asiassa ei ole tarpeen ottaa kantaa muihin esitettyihin valitusperusteisiin tai -perusteluihin.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Kukkonen on valituksessaan ja kaupungin lausunnon johdossa antamassaan vastaselityksessään vaatinut, että kaupunki tulee velvoittaa korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa yhteensä 250 euroa. Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen olisi kohtuutonta, että Kukkonen joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hallinto-oikeus velvoittaa Savonlinnan kaupungin korvaamaan Kukkonen kohtuullisina pidettävät oikeudenkäyntikulut vaatimuksen mukaisesti.

Savolan kiinteistöosaakeyhtiö on valituksessaan ja myöhemmin toimittamassaan oikeudenkäyntikululaskelmassaan vaatinut, että kaupunki tulee velvoittaa korvaamaan valittajayhtiön oikeudenkäyntikulut yhteensä 26 574 euroa. Kaupunki on antamassaan lausumassa paljoksunut vaatimusta. Valittajan toimittamasta kululaskelmasta käy ilmi, että valittaja on vaatinut korvattavaksi kuluja muun ohella asiakirjojen hankkimisesta, asiaan liittyvästä selvitystyöstä, oikeuslähteisiin tutustumisesta sekä asiakirjojen laatimiseen käytetystä ajasta. Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen olisi kohtuutonta, että valittajayhtiö joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulunsa kokonaan vahinkonaan. Hallinto-oikeus toteaa kuitenkin, että valittaja on tuonut asiassa esiin runsaasti ratkaistavaan asiaan liittymättömiä seikkoja ja esittänyt asian kannalta tarpeetonta selvitystä. Lisäksi asiassa on ollut kysymys kunnallisvalituksesta, jossa valittajayhtiö ei ole ollut asianosainen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 97 §:n 1 momentin mukaisesti oikeudenkäyntikuluina voidaan korvata oikeudenkäyntikirjelmän laatimisesta, asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen hankkimisesta ja muusta oikeudenkäynnin valmistelusta aiheutuneet kulut sekä muut oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvät kulut. Pykälän 2 momentin mukaan korvausta voidaan suorittaa myös oikeudenkäynnin osapuolelle oikeudenkäynnistä aiheutuneesta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä. Oikeudenkäyntikuluista esitetty selvitys ja edellä mainitut seikat huomioiden hallinto-oikeus arvioi kohtuullisiksi valittajayhtiön oikeudenkäyntikuluiksi asiakirjojen hankkimisesta sekä valittajayhtiön itse asian selvittämiseen ja asiakirjojen laatimiseen käyttämästä ajasta yhteensä 1 000 euroa. Savonlinnan kaupungin on siten korvattava oikeudenkäyntikulut valittajayhtiölle ratkaisuosiossa ilmenevällä tavalla.

Muut sovelletut oikeusohjeet

Kuntalaki 126 § 1 mom. sekä 130 § 2 ja 3 mom.

Muutoksenhaku

Kuntalain 142 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (kunnallisvalitus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Jukka Hartikainen, Marika Turunen ja Toni Nykänen.

Esittelevä jäsen

Toni Nykänen

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu 1241/2025

Päätös Juha Kukkonen, sähköpostitse antopäivänä

Oikeudenkäyntimaksu maksutta

Päätös Savolan kiinteistöosakeyhtiö / Jouko Kaipainen, sähköpostitse antopäivänä

Oikeudenkäyntimaksu maksutta

Jäljennös maksutta Savonlinnan kaupunginhallitus / kaupunginvaltuusto, sähköpostitse antopäivänä

Kunnan on kuntalain 142 §:n mukaan viipymättä julkaistava ilmoitus tästä päätöksestä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Osuuskauppa Suur-Savo, sähköpostitse antopäivänä

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta.

Jos päätöksestä valitetaan kunnan jäsenelle taikka kuntayhtymän jäsenkunnalle tai sen jäsenelle kuuluvan valitusoikeuden nojalla, valitusaika lasketaan siitä päivästä, jolloin ilmoitus päätöksestä on julkaistu kunnan, kuntayhtymän tai asianomaisten kuntien yleisessä tietoverkossa.

Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus, PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>